

Mied d'instrucziun matematica 1 – ina cronica

La PRO IDIOMS ei sedecidida ils 20 da zercladur 2011 da translatar en atgna reschia il mied da matematica niev per l'emprema classa els idioms dallas vischnauncas che han mussau interess: sursilvan, puter e vallader.

1. Daco ei la produenziun d'in mied insumma stada en discussiun?

Suenter ch'il Departament d'educaziun ha giu declarau il niev mied da matematica en rumantsch grischun obligatoris era per las scolas cun idiom, han retschercas dalla PRO IDIOMS tier las scolas cun idiom mussau la gronda malcontentientscha cun quella situaziun ed in grond interess da survegnir il mieds els idioms.

2. Procedura

- a) Damonda al cantun (Uffeci per la scola populara ed il sport) per il dretg d'utilisar ils layouts existents dils mieds d'instrucziun en rg. Cun quei ch'il cantun ha buca dau suatientscha a quella damonda ei seresultau in surpli da cuosts da ca. 6'500 frs.
- b) Parallelamein encuret g sponsurs per la finanziaziun: vischnauncas, fatschentas, instituziuns, persunas privatas.
- c) Encuret g persunas ch'ei stadas prontas da translatar ils texts. Quei ha buca caschunau problems, per quei ch'ei regia ina gronda solidaritad.
- d) Cletg d'anflar ina fatschenta specialisada per mieds da communicaziun che ha fatg ina buna offerta. Fatschentas indigenas han buca giu la curascha muort tema da repressiuns!
- e) Suenter l'evaluaziun da pliras variantas ed offertas decidiu da producir il mied da mate 1 els idioms vallader, puter e sursilvan per 3 onns, denter ca. 200-300 exemplars per idiom.
- f) Ils mieds ein la finala denton tuttina vegni stampai d'ina interpresa grischuna, numnadamein dalla Südostschweiz Print AG.

3. Cuosts

- a) La produenziun da quei mied ha custau alla PRO IDIOMS ca. 28'000 frs., cumpriu ca. 6'500 frs. per digitalisar per quei ch'il cantun ha buc dau la lubientscha da surprender ils layouts existents!
- b) Ils translatars han fatg lavur gratuita!
- c) Il cantun ha decidiu la primavera 2012 da surprender ils cuosts che la PRO IDIOMS ha giu, incl. l'indemnisaziun per las translaziuns, ca. 34'500 frs. Da quella summa restan alla PIS ca. 18'000 frs.
- d) La gronda summa da 2,6 milliuns francs ch'ei vegnida publicada dil Departament d'educaziun per producir ils mieds da matematica en tut ils idioms stat en negina relaziun cun la mudesta summa da 28'000 frs.**

4. Engraziament

- a) als sponsurs: vischnauncas, fatschentas e privats, ils nums ein (per part) publicai sin nossa pagina d'internet www.proidioms.ch
- b) als transladers che han fatg lavur fetg cumpetenta – sursilvan: Claudio Vincenz, Trun - puter: Chatrina Urech-Clavuot, Samedan - vallader: Curdin Brunold, Ardez.
- c) a Roman Vincenz, oriunds da Trun, fatschenta Kommunikationswerk GmbH a Hirzel el cantun Turi g. El ha fatg la cussegliaziun fetg professiunala ed ei staus responsabels per l'entira produenziun e la realisaziun dil mied.
- d) al cantun ch'ei la finfinala tuttina prompts da surprender ils cuosts e che vegn a translatar e stampar en atgna reschia il cudisch da matematica dalla 2. classa els idioms.

Con cuosta ei dad edir tut ils mieds d'instrucziun necessaris els idioms?

Adina puspei vegn argumentau ch'ei cuosti memia bia dad edir ils cudischs da scola els idioms. Il Cussegl grond ha decidu igl onn 2003, cugl argument da spargnar annualmein ca. 100'000 francs, d'edir ils mieds d'instrucziun mo pli en rg naven digl onn 2005. En verdad ha il rg lagutiu mintg'onni summas considerablamein pli aultas.

En connex cun las discussiuns partenent l'ediziun dils mieds d'instrucziun en tut ils idioms ei vegniu publicau repetidamein dil cau dil Departament d'educaziun e cultura, signur cusseglier guvernativ Martin Jäger, ch'ils cuosts per edir ils mieds da matematica per la 1. tochen la 6. classa en 5 idioms muntien a ca. 2.6 milliuns francs. Quella summa ei intransparenta e dat neginas informaziuns partenent il surpli dils cuosts effectivs per edir ils mieds d'instrucziun els idioms.

Per scaffir trasparenza ha la PRO IDIOMS incaricau in biro specialisau per comunicaziun d'analisar las cefras publicadas e da calcular il surpli dils cuosts per edir ils mieds d'instrucziun era els idioms. Suenter consultaziuns cul Departament da scolae cultura e sin fundament dallas experientschas fatgas cun l'ediziun dil mied d'instrucziun da matematica per l'emprema classa en 3 idioms, ein las premissas stadas avon maun per calcular seriusamein ils cuosts approximativs.

Cuosts annuals per il mied da matematica

L'analisa muossa ch'il surpli dils cuosts pils mieds da matematica per la 1. tochen 6. classa en 5 idioms muntan sulettamein a 60'000 tochen 80'000 francs ad onn. Quella summa ei calculada cul diever dils mieds d'instrucziun per ina perioda da 12 onns entochen ch'ei vegnan remplazzai cun novs mieds. Cuzzass quella perioda 15 onns, sesminuessen ils cuosts sin ca. 45'000 tochen 65'000 francs ad onn.

Cuosts annuals per tut ils mieds d'instrucziun

Era pils ulteriurs mieds d'instrucziun dallas scolas primaras e superiuras ha il biro specialisau eruiu ils cuosts approximativs. Cheu san ins quintar cun cuosts supplementars da ca. 110'000 tochen 130'000 francs, aschia ch'il surpli total per edir tut ils mieds d'instrucziun (mate/geometria, lungatg, historia, biologia, geografia) els 5 idioms fussen ca. 170'000 tochen 210'000 francs ad onn.

Quei dat intragliauter in surpli da cuosts per idiom ed onn da sulettamein ca. 34'000 tochen 42'000.00 per tut ils roms e per tut ils mieds numnai!

Cumparegliau cun quei ch'il rg ha custau dapi sia existenza ei quei fetg pintgas summas.

Abstrahau da quei sa ed astga l'existenza d'in lungatg buca depender dallas finanzas!